

Великодська О.О.

Переклад – це цілеспрямована лінгвопсихоментальна діяльність особистості перекладача як ре-креативної системи, що поєднує в одному перетворювальному процесі дві фази: інтерпретацію оригінального тексту та породження на підставі цієї інтерпретації тексту-перекладу [3, с. 452]. Процес перекладу складається з кількох етапів: сприймання на мові оригіналу, аналітичне розуміння та відтворення тексту мовою перекладу. Необхідно з'ясувати загальний зміст тексту, а потім переходити до аналізу окремих елементів. Аналіз необхідний для свідомого засвоєння особливостей граматичної будови речення та особливостей речення. Аналіз англійського речення спрощується прямим порядком слів і характерними морфологічними ознаками дієслова.

Аналітична будова англійської мови створює умови для багатофункціональності граматичних форм і синтаксичних конструкцій. Тому в процесі перекладу необхідно насамперед враховувати конкретну функцію кожної форми та конструкції, щоб правильно передати її значення. Смысловая функція кожної граматичної форми синтаксичної конструкції може визначатися синтаксичною функцією; логічною (смысловою) структурою речення; контекстом речення; особливостями його лексичного наповнення.

Слід зазначити, що переклад передбачає повну передачу думки автора, розкриття інформаційного коду з урахуванням усіх особливостей як стилю, експресії, так і відтворення певного граматичного складу та, по можливості, взаємозв'язків у реченні.

Як відомо, теорія перекладу тісно пов'язана із зіставним, контрастивним мовознавством. Вона повинна встановити збіг та незбіг в засобах вираження ідентичних значень мови оригіналу та мови перекладу і на цій основі виявити перекладацькі засоби усунення цих розходжень. Бархударов Л.С. припускає, що на прикладі зіставлення дієслівних форм англійської та російської мови для теорії перекладу головне – розглядати та зіставляти мовні явища в тій взаємодії, в якій вони виступають у структурі зв'язного тексту [1, с. 26-28].

За твердженням Карабана В.І., на “застосування перекладацьких трансформацій при перекладі з української на англійську припадає у середньому приблизно 75-80% усього перекладу речень українського тексту” [2, с. 11].

Традиційний переклад мовної одиниці – це переклад із використанням мовної одиниці, яка вважається регулярною відповідністю (це відповідність, яка регулярно використовується для перекладу даної одиниці вихідної мови). Між присудками англійського речення і його українськими відповідниками подібні відповідності дозволено, коли є прямий відповідник у мові перекладу.

Для досягнення адекватного перекладу перекладачеві потрібно правильно використовувати регулярні відповідності, а також долати невідповідності мови оригіналу (в нашому випадку англійської) та мови перекладу (української), що виникають внаслідок структурно-семантичних розбіжностей двох мов. Переклад з однієї мови на іншу неможливий без граматичних трансформацій, до яких в першу чергу слід віднести зміну структури речення та різні заміни – як синтаксичного, так і морфологічного характеру. У багатьох випадках тільки трансформація присудка дозволяє при перекладі з англійської на українську сформулювати речення, яке за стилістичними та граматичними нормами відповідає реченню оригіналу. Результати порівняльних досліджень на граматичному рівні, у сфері синтаксичних форм, дозволяють виявити, наскільки можливо зберегти у перекладі аналогічні граматичні форми, тобто, наприклад, форму теперішнього часу дієслова перекладати формою теперішнього часу.

Ці дослідження дозволяють наблизитись до вирішення питань про припустимий ступінь формальної еквівалентності при перекладі, про доцільність та закономірність тих чи інших формальних перетворень. Рішення про вибір тієї чи іншої форми нерідко обумовлене стилістичними факторами.

Можна зробити припущення, про те що:

1) основну роль у вирішенні граматичних питань перекладу відіграють, з одного боку, вимоги передачі змісту за його єдності з елементами форми, смыслова роль яких визначається зв'язками зі змістом та зумовлює вибір мовних засобів, а з іншого боку – вимоги норм мови перекладу.

2) невідповідності у граматичній сфері двох мов і, звідси, неможливість формально точно передати значення постійно компенсується за допомогою інших граматичних або словникових засобів.

3) неможливість у певних випадках вирішити поза широким контекстом питання засобів передачі означає необхідність весь час мати на увазі систему мовних засобів, а не окремі або випадково виокремлені елементи, з яких деякі, взяті окремо, навіть не піддаються перекладу.

Усі трансформації присудків в англо-українському перекладі можна поділити на три типи: 1) лексико-семантичні трансформації присудка, 2) морфологічні трансформації присудка та 3) лексико-граматичні трансформації присудка. Головним є те, що перекладацька трансформація – це дії перекладача з реалізації його рішення щодо подолання контекстуальної невідповідності, яка була виявлена в тексті оригіналу відносно тексту перекладу. Ці дії включають наступне:

оцінку характеру та класифікацію явища (конструкції, звороту, висловлювання тощо) в тексті оригіналу, яке викликало контекстуальну невідповідність щодо тексту перекладу;

вибір такого перетворювального способу, тобто одного чи кількох перекладацьких засобів (прийомів), який дозволяє адекватно перекласти одиницю тексту оригіналу, яка викликала контекстуальну невідповідність [4, с. 7].

Трансформація присудків у перекладі є недослідженим видом перекладацьких трансформацій, тому вона безперечно заслуговує на увагу для глибшого розуміння трансформаційного аспекту перекладу.

Література:

Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Леонид Степанович Бархударов. – М. : «Междунар. отношения», 1975. – 237 с.

Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську : [навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти] / В'ячеслав Іванович Карабан. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2003. – 608 с.

Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.

Фирсов О. А. Перевод с английского на русский и его комментарии / Олег Александрович Фирсов. – М. : 2003. – 198 с.